

**“МОНГОЛ УЛСАД АГААРЫН ХӨЛГИЙН ТҮЛШ НИЙЛҮҮЛЭХ ТУХАЙ” МОНГОЛ
УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР БОЛОН ОРОСЫН ХОЛБООНЫ УЛСЫН ЗАСГИЙН
ГАЗАР ХООРОНДЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР БОЛОН “МОНГОЛ УЛСАД АГААРЫН
ХӨЛГИЙН ТҮЛШ НИЙЛҮҮЛЭХ ТУХАЙ” МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР,
ОРОСЫН ХОЛБООНЫ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР ХООРОНДЫН 2024 ОНЫ
09 ДҮГЭЭР САРЫН 03-НЫ ӨДРИЙН ХЭЛЭЛЦЭЭРТ ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ
ТУХАЙ ПРОТОКОЛЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ
ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН**

Улаанбаатар хот
2026 он

ГАРЧИГ

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ҮНДЭСЛЭЛ	3
ХОЁР. ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО	4
ГУРАВ. ИРГЭНД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО	4
ДӨРӨВ. ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО.....	5
ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛИЙН СУДАЛГААН ДАХЬ САНХҮҮГИЙН ҮР ӨГӨӨЖ.....	6

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ҮНДЭСЛЭЛ

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын 1 дүгээр зүйл “Боомтын сэргэлт” хэсгийн 1.3-т “Монгол Улсын агаарын зайн зохион байгуулалт, агаарын замын ашиглалтыг сайжруулан дамжин өнгөрөх агаарын хөлгийн тоог нэмэгдүүлж, агаарын тээврийн либералчлахыг үе шаттайгаар үргэлжлүүлэх замаар ачаа тээврийн зангилаа төвийг бий болгож, аялал жуулчлалын салбарыг дэмжинэ” гэж тусгайлан заасан.

Түүнчлэн “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хүрээнд зам, тээврийн салбарын болон боомтын дэд бүтцийг хөгжүүлэх чиглэлээр үндсэн таван зорилт дэвшүүлж, Монгол Улсыг бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд тулгуурлан, эдийн засгийн чөлөөт бүс, хуурай боомтуудыг үе шаттайгаар байгуулах замаар худалдааны эргэлтийг нэмэгдүүлэх, агаарын зайн ашиглалтыг сайжруулан, дамжин өнгөрөх нислэгийн тоог нэмэгдүүлж, агаарын тээврийн либералчлахыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, ачаа тээврийн зангилаа төвийг бий болгож, аялал жуулчлалыг дэмжих зорилтыг дэвшүүлсэн.

Өнөөгийн байдлаар манай улс агаарын хөлгийн түлшийг 100 хувь ОХУ-аас импортолж байгаа бөгөөд сүүлийн 5 жилд ТС-1 агаарын хөлгийн түлшний хэрэглээ тогтмол өссөн үзүүлэлттэй байна. Тухайлбал: 2021 онд 27,879 тонн, 2022 онд 38,492 тонн, 2023 онд 61,719 тонн байсан бол 2024 онд 82,443 тонн, 2025 онд 84,366 тонн хүрч өссөөр байна

Монгол Улсад агаарын хөлгийн үйлчилгээ эрхэлж буй дотоодын 20, гадаадын 7 буюу нийт 27 авиакомпани байгаас 2024 оны байдлаар нийт нислэгийн тоо 91,781 болж өмнөх оны мөн үеэс 44.6 хувиар, олон улсын хөөрөлт, буултын тоо 12,990 болж 34.5 хувиар, орон нутгийн хөөрөлт, буултын тоо 10,967 болж өмнөх оны мөн үеэс 6.3 хувиар тус тус өссөн бөгөөд нийт 2,167,300 зорчигч тээвэрлэснээс олон улсад 1,746,900 зорчигч, орон нутагт 420,400 зорчигч тус тус зорчсон байгаа нь 2023 онтой харьцуулахад олон улсын чиглэл 25 хувь буюу 435 мянган зорчигчоор, орон нутгийн чиглэл 0,25 хувь буюу 1 мянган зорчигчоор тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна. Ачаа тээврийн хувьд 2025 оны байдлаар 12,500 тонн ачаа тээвэрлэсэн бөгөөд 2024 онтой харьцуулахад ачаа 21 хувиар тус тус өссөн байна.

Аялал жуулчлал, эдийн засгийн идэвхи нэмэгдэж байгаа нь 2028 он хүртэл зорчигч, ачаа тээвэрлэлт тогтвортой өсөлттэй байх төлөвтэй бөгөөд агаарын тээврийн зорчигч тээврийн тоо 2025 онд 2,4 саяд хүрсэн бол 2028 онд 2,55 сая хүрэх төлөвтэй байна.

Агаарын тээврийн үйлчилгээ авч буй иргэдэд хүрч буй тийзийн үнийн 36 орчим хувь нь агаарын хөлгийн түлшний үнээс, харин агаарын хөлгийн шатахууны үнийн 86 орчим хувь нь хил үнээс тус тус шууд хамааралтай байдаг.

Мөн дэлхийн зах зээл дэх газрын тосны үнэ болон ОХУ-ын газрын тосны бүтээгдэхүүний дотоод зах зээлийн нөхцөл байдалтай холбоотойгоор ОХУ-ын Засгийн газраас экспортын хязгаарлалт хийх, татвар нэмэгдүүлэх шийдвэр гарч болзошгүй бөгөөд энэ нь манай улсын газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамж, нийлүүлэлт, тэр дундаа агаарын хөлгийн түлшний нийлүүлэлтэд нөлөөлж, хомстол үүсэж болзошгүй юм.

Иймд өсөн нэмэгдэж буй агаарын хөлгийн түлшний хэрэглээг тогтвортой хангах, зах зээлийн боломжит доод үнээр нийлүүлэх, “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, манай улсад агаарын тээвэрлэлт хийж буй дотоод, гадаадын агаарын хөлөг болон дайран өнгөрч буй агаарын хөлгүүдийг өрсөлдөхүйц үнэтэй шатахуунаар цэнэглэх, нислэгийн тийзийн үнийг бууруулах нөхцөл, боломжийг бүрдүүлэх шаардлага зүй ёсоор тулгарч ирсэн.

ХОЁР. ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хооронд “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай хэлэлцээр”-ийг соёрхон батлах тухай хуулийн төсөл нь хуулийн этгээдэд үүсгэх зардлыг тооцоолон үзлээ.

Урьдчилсан байдлаар 2025 онд нийт 84 мянган тонн агаарын хөлгийн түлш зарцуулсан байна.

ОХУ-аас агаарын хөлгийн түлш “ТС-1”-ийн захиалга хийх хэмжээ
/урьдчилсан дүнгээр/

Хүснэгт 1

Он,сар	Гадаад захиалгын хэмжээ, тонн							Дүн
	МИАТ	Аеро Монгол	Хүннү	Изинис	Юникн	Туркиш	Бусад	
2025-01	3,000	945	650		150	450	284	5,479
2025-02	3,000	600	553		150	450	286	5,039
2025-03	3,000	430	750		150	450	54	4,834
2025-04	3,500	508	740		150	550	126	5,574
2025-05	5,000	508	750		150	600	276	7,284
2025-06	5,000	508	1,430		150	600	328	8,016
2025-07	5,000	600	1,750		150	600	338	8,438
2025-08	5,000	600	1,870		150	600	231	8,451
2025-09	5,000	600	1,225		150	600	128	7,703
2025-10	5,000	600	1,225		150	600	113	7,688
2025-11	5,000	600	1,225		150	600	113	7,688
2025-12	5,000	600	1,225		150	600	113	7,688
Нийт дүн	52,500	7,099	13,393	-	1,800	6,700	2,390	83,882

Дээрх захиалга нь зөвхөн “Эрчис ойл” ХХК-ийн захиалга бөгөөд нийт агаарын тээврийн салбарт 84 мянган тонн агаарын хөлгийн түлшний нийлүүлэлт хийгдсэн бөгөөд 2026 онд өсөх хандлагатай байна.

ГУРАВ. ИРГЭНД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хооронд “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай хэлэлцээр”-ийг соёрхон батлах тухай хуулийн төсөл нь иргэнд тодорхой үүрэг гүйцэтгэхийг даалгасан эсэхийг судалж үзсэн.

Тухайн хуулийн төслөөр иргэнд үүсэх зардлыг тооцоолох эхний алхам буюу иргэнд үүсгэсэн үүргийг тогтоох үед хэлэлцээрийн төсөл нь иргэнд үүрэг үүсгээгүй,

иргэдэд хамааралтай зохицуулалт байхгүй тул цаашид зардал үүсгэх эсэхийг тооцоолох шаардлагагүй юм.

Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хооронд “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай хэлэлцээр”-ийг соёрхон батлах тухай хуулийн төсөл нь иргэнд зардал үүсгэхгүй гэж үзлээ.

ДӨРӨВ. ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хооронд “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай хэлэлцээр”-ийг соёрхон батлах тухай хуулийн төсөл нь төрийн байгууллагад ямар үүргийг шинээр бий болгож байгааг тодорхойлж уг үүргийг гүйцэтгэхэд шаардлагатай баримт бичгийн агуулгыг тодорхойлсны үндсэн дээр зардлын тооцоог хийх болно.

Үүний тулд соёрхон батлагдах “Монгол Улсад Агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Монгол Улсын Засгийн газар болон Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр болон “Монгол Улсад Агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Монгол Улсын Засгийн газар болон Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын 2024 оны 09 дүгээр сарын 03-ны өдрийн хэлэлцээрт өөрчлөлт оруулах тухай протоколд төрийн байгууллагад үүрэг хүлээлгэсэн заалт байгаа эсэхийг судалж үзсэн.

Тухайн хуулийн төслөөр улсын төсөвт үүсэх зардлыг тооцоолох эхний алхам буюу төрийн байгууллагад үүсгэсэн үүргийг тогтоох үед хуулийн төсөл нь төрийн байгууллагад үүрэг үүсгээгүй байх тул цаашид зардал үүсгэх эсэхийг тооцоолох шаардлагагүй юм.

“Монгол Улсад Агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Монгол Улсын Засгийн газар болон Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр болон “Монгол Улсад Агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Монгол Улсын Засгийн газар болон Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын 2024 оны 09 дүгээр сарын 03-ны өдрийн хэлэлцээрт өөрчлөлт оруулах тухай протоколын хуулийн төсөл нь улсын төсөвт зардал үүсгэхгүй гэж үзлээ.

Харин төсөл хэрэгжүүлсэнтэй холбогдуулан улсын төсөвт тодорхой орлогуудыг төвлөрүүлэх боломжтой.

ТӨСЛИЙН ТЕХНИК, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДЭСЛЭЛИЙН СУДАЛГААН ДАХЬ
САНХҮҮГИЙН ҮР ӨГӨӨЖ

Хүснэгт 2

Д/д	Үр өгөөж
Үндэслэл 1	Нисэх буудлын шатахуун хангамжийг онгоцны түлшээр тасралтгүй, зах зээлийн үнээр хангах баталгаа бүрдэнэ. Ингэснээр иргэний агаарын тээврийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй аж ахуй нэгжүүдийн онгоцны түлш худалдан авах зардал буурч, тийзний үнэ буурах боломжтой. Тийзний үнэ буурах нь иргэдийн худалдан авах чадвар сайжрах, нислэгийн тоо, чиглэл нэмэгдэх эерэг үр нөлөө үзүүлж Агаарын тээврийн салбарын эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө дунд болон урт хугацаанд сайжрах юм.
Үндэслэл 2	Стратегийн ач холбогдол бүхий агаарын хөлгийн түлшний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдал хангагдах, олон улсын болон үндэсний стандартад нийцсэн онгоцны түлшийг олон улсын зах зээлийн үнээр шууд нийлүүлэх найдвартай эх үүсвэр бий болох, манай улсад агаарын тээвэрлэлт хийж буй дотоод, гадаадын агаарын хөлөг болон дайран өнгөрч буй агаарын хөлгүүдийг өрсөлдөхүйц үнэтэй түлшээр цэнэглэх нөхцөл бүрдэх зэрэг нийгэм, эдийн засгийн чухал ач холбогдолтой юм.
Үндэслэл 3	Агаарын хөлгийн түлшний үнийн өсөлтөд дундын зуучлагч аж ахуйн нэгжийн ашиг ихээхэн нөлөөлдөг бөгөөд ОХУ-ны үйлдвэрлэгч аж ахуйн нэгжээс шууд хангаснаар олон улсын болон орон нутгийн нислэгийн зардлыг хямдруулах, хэрэглэгчдэд тасралтгүй, чанартай, олон улсын зах зээлийн үнээр үйлчлэх боломж бүрдэж, нислэгийн тоо нэмэгдэн, улсын төсөвт орлого төвлөрүүлэх төдийгүй иргэний агаарын тээврийн салбарын хөгжил тодорхой хувь нэмэр оруулна.
Үндэслэл 4	Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомж, хүний эрх, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй болно.
Үндэслэл 5	Агаарын тээврийн либералчлалыг хэрэгжүүлж, үнийн уян хатан бодлого, нислэгийн чиглэл, тоог нэмэгдүүлэн, агаарын тээврийн компанийн өрсөлдөөнийг дэмжихэд чиглэнэ. Мөн аялал жуулчлалын салбарт нөлөө үзүүлж гадаадын жуулчдын тоо нэмэгдсэнээр эдийн засагт таатай орчин бүрдүүлнэ. Ингэснээр иргэдийн агаарын тээврийн салбарын үйлчилгээг худалдан авах чадварт таатай нөлөө үзүүлнэ.

---oOo---